

*Шевченко В.І., спеціаліст вищої
категорії,
ВСП «КТЕФК ДТЕУ»,
м. Київ, Україна*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФАКТОР

Система цінностей в суспільстві, їх характер і особливості є своєрідним орієнтиром в формуванні світогляду, духовності молодої людини, а бажання оволодіти ними – найважливіша умова отримання молодою людиною життєвого досвіду і його соціалізації. Цінності завжди існують і видозмінюються, так як змінюються цілі покоління людей, наслідуючи і позитивний і негативний досвід своїх попередників. Країни, що знаходяться на етапі трансформації, можуть сформуватися як дійсно демократичні, гуманістичні на системі нових цінностей, які відповідають потребам громадян. Кожен народ, нація мають свою систему цінностей, яка повинна логічно вписуватися і проявлятися в системі об'єктивних загальнолюдських цінностей (свобода, гуманізм, справедливість, добро, щастя, сім'я, здоров'я, культура, нація тощо.). Слід зазначити, що для формування особистості як громадянина однаково важливі як національні цінності, так і загальнолюдські, які інтегрують особистість не тільки у власну державу, а й у всі цивілізовані світові співтовариства [4].

Для того, щоб складові світогляду сучасного здобувача освіти - погляди, переконання, принципи, ідеали, цінності, вірування, життєві норми та стереотипи реалізовувались у практичних вчинках і діях, необхідним є: 1) емоційно-вольове освоєння їх здобувачами освіти, перетворення на особисті погляди, переконання, вірування, 2) вироблення певної психологічної настанови у здобувачів освіти на готовність діяти [1].

Освіта й виховання утворюють взаємоперетин, де виховання особистості здобувача освіти виходить на перший план і постає як цілеспрямоване систематичне формування якісних характеристик його особистості за допомогою впливів різного характеру з метою формування як світогляду загалом, так і ціннісних орієнтацій, що превалюють (чи повинні превалювати) у певному суспільстві. Окрім того, в обох позиціях (як освіти, так і виховання) ключовою є цілеспрямованість, а об'єднуючим фактором - соціальний і педагогічний результат: формування інтелектуального та духовного потенціалу людини майбутнього [2].

Дослідники зазначають, що основний зміст ідеальної моделі ціннісних орієнтацій сучасних здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти має включати в себе: збереження життя і здоров'я як вищих життєвих цінностей; першорядність духовно-моральних опор, таких як щастя, любов, хороша сім'я, майбутнє дітей, дружба, що особливо важливо в умовах нестабільності та

життєвого середовища; освіченість; конкурентоспроможність, прагнення до професійної самореалізації, що будується на впевненості в собі, підприємливості, самостійності, завзятості, відповідальності, самовдосконаленні (в умовах появи нових можливостей, жорсткості конкуренції і вимог до професіоналізму); креативність, розвиток своїх здібностей та індивідуальності, збереження духовної незалежності і самоповаги (оскільки в даний час затребувані здатності приймати нестандартні рішення, створювати оригінальні проєкти, критично мислити, відстоювати свою позицію тощо.); активні соціальні контакти і соціальна компетентність, тобто встановлення сприятливих відносин у різних сферах соціальної взаємодії, розширення міжособистісних зв'язків, реалізація своєї соціальної ролі (нині затребуване вміння працювати в команді, бачити можливі перспективи кар'єрного росту). Вирішення соціально-економічних та освітньо-виховних проблем суспільства передбачає вдосконалення аксіологічної підготовки майбутніх фахівців, від якої залежатимуть духовне здоров'я нації, рівень аксіологічної освіченості української молоді, успішність їхньої адаптації до нових соціально-економічних умов і конкурентоспроможність на ринку праці.

Саме ціннісні орієнтації визначають духовний стрижень особистості, виражають її ставлення до світу і до самої себе, впливають на спрямованість і зміст соціальної активності, наповнюють життя змістом, є системоутворюючим елементом світогляду. За домінуючими у суспільстві цінностями можна визначити рівень культурного розвитку суспільства, ступінь його цивілізованості, інтересів, що превалюють у суспільстві.

У цьому контексті система освіти виступає тим інструментом, який здатен сформулювати, донести, осмислити та прищепити цінності особистості, що в свою чергу надає можливість надати вектор розвитку або суспільства або людини. Цей процес формування системи цінностей може включати в себе будь які особливості, або підсистеми (як то політична система цінностей, духовність).

Відповідна новітня система цінностей, спрямована на об'єднання суспільств та людей, на забезпечення гідних та безпечних умов життя людини (особи) в сучасному суспільстві. Зрозуміло, що аналіз ціннісних основ безпеки особи є основою для формулювання політики регулювання ціннісної системи українського суспільства, насамперед через політичну дію особи та суспільних груп [3, с. 159].

Водночас виховання молоді в сучасному суспільстві можливо за дотримання певних чинників. По-перше, важливо зрозуміти, що виховання, як і політика, є мистецтво можливого, що виходить з тверезої оцінки об'єктивних умов і тенденцій розвитку. По-друге, треба пам'ятати, що молодь до якої ми звертаємось, не об'єкт, а суб'єкт суспільного розвитку. Без врахування її специфічних інтересів і особливостей нічого зробити не можна: реальний стан, особистий досвід та власна життєдіяльність впливають на людину сильніше, ніж словесні заклики та повчання. По-третє, розмова з молоддю повинна бути

не консервативно-охоронною, а проблемною.

Важливого значення набуває у факторі комунікації із здобувачами освіти набуває врахування тієї системи ціннісних орієнтацій, що в них вже сформована, її корекція при потребі і формування нових цінностей, які б відповідали наявному соціальному, політичному, культурному стану студентства і мали б перспективу розвитку в майбутньому як цінності представників інтелектуальної еліти країни. Ціннісна орієнтація здобувачів освіти є мотивуючим чинником, що визначає ідейну цілеспрямованість, світоглядну переконаність і соціальну активність.

Освітній процес у закладах фахової передвищої освіти передбачає залучення студентства в систему соціальних суспільних відносин та засвоєння соціальних цінностей. Одним із пріоритетним завданням є виховання молоді на засадах формування у здобувачів освіти цінностей - доброти, поваги, милосердя, толерантності, справедливості, гідності.

Отже, ціннісна орієнтація здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти, виражає систему установок, тобто суб'єктивне ставлення особистості до цілей і задач, що стоять перед нею. Соціальна установка, таким чином, є методологічним визначенням, через яке реалізуються ціннісні орієнтації особистості відносно соціальної дійсності та до самої себе. Держава, суспільство, освіта повинні об'єднати зусилля та цілеспрямовано формувати внутрішній світ, духовну цінність індивідів у всіх сукупностях моральних цінностей.

Список використаних джерел

1. Апель К.О. Дискурс і відповідальність: проблема переходу до постконвенціональної моралі. Київ : Дух і Літера, 2009. 430 с.

2. Берегова Г.Д. Взаємоперетин філософії освіти й виховання у теоретичній реконструкції форм і способів спілкування поколінь. Київський політехнічний інститут». Серія «Філософія. Психологія. Педагогіка». №1 (37), 2013. С. 3-9.

3. Лаврова Л.В. Методологічні особливості філософського аналізу освіти. Філософія освіти як галузь наукового знання. Філософія. Культура. Життя: Міжвузівський збірник наукових праць. Випуск 32. Дніпропетровськ: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2009. С.157-163.

4. Харитоновна І., Івженко Ю. Теоретичні аспекти проблеми громадянського виховання студентів педагогічних спеціальностей. Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2021. Вип. 95. С.82–89